

Průběžná zpráva o předsudečném násilí

1. 1. – 31. 3. 2023

In IUSTITIA, o.p.s.

Shrnutí

Základní charakteristiky předsudečných incidentů

In IUSTITIA zjistila v prvním kvartálu roku 2023 **20 předsudečných incidentů**, které se staly na území Česka. Ve srovnání s předchozím kvartálem se jedná o pokles o 6 incidentů.

Celkově se terčem předsudečného násilí stávali lidé především z důvodu **národnosti a etnicity a sexuální orientace a genderové identity**.

Mezi ohroženými skupinami se objevují zejména lidé s ukrajinskou a romskou národností, a lidé s jinou než heterosexuální orientací a cisgenderovou identitou.

Předsudečné násilí bylo zaznamenáno především ve veřejném prostoru. K útokům docházelo převážně v Praze.

Právní vývoj

Rada Evropské unie potvrdila dohodu unijních institucí na balíčku předpisů, které by měly usnadnit přeshraniční přístup orgánů činných v trestním řízení k důkazům nacházejícím se v online prostoru. Jejich přijetí by napomohlo mimo jiné vyšetřovatelům předsudečné trestné činnosti páchané na internetu.

Evropský soud pro lidská práva potvrdil existenci pozitivního závazku státu vyplývajícího z čl. 8 Úmluvy k právnímu uznání a ochraně svazku osob stejného pohlaví, ať už ve formě manželství, či v jiné zvláštní formě.

Ústavní soud vydal dva nové nálezy ve prospěch poškozených požadujících náhradu škody v adhezním řízení.

Společenské ovzduší

Komisařka Rady Evropy Dunja Mijatovičová zkritizovala Česko za diskriminaci ukrajinských Romů.

Evropská komise upozornila na přetrvávající segregaci romských žáků a žákyň ve vzdělávacím systému a nedostatečné řešení nesnášenlivosti vůči LGBT+ lidem.

Senátorka Jana Zyrtek Hamplová vybízela k segregování romských dětí ve školách.

Účastníci březnové protivládní demonstrace se pokusili zaútočit na budovu Národního muzea kvůli vyvěšené ukrajinské vlajce.

GIBS začal prošetřovat zázrak v Uherském Brodě, při kterém zemřel sedmnáctiletý muž.

Mezi lidmi se šířily hoaxy o pouličním násilí páchaném uprchlíky z Ukrajiny.

Obsah

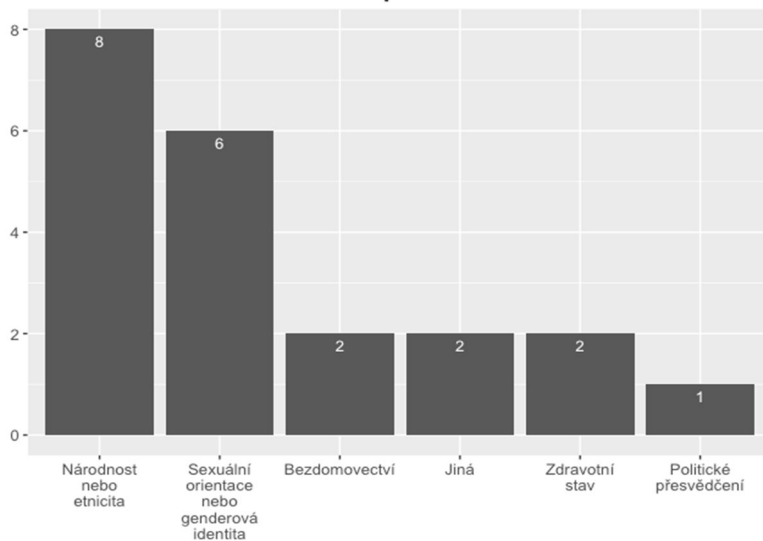
ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PŘEDSUDEČNÝCH INCIDENTŮ	4
POHNUTKA PACHATELŮ.....	4
FORMA ÚTOKU A ZPŮSOBENÉ ŠKODY	5
LOKALITA A KRAJ INCIDENTŮ	6
VÝZNAMNÉ ZAZNAMENANÉ PŘÍPADY	8
„SEŠ UKRAJINKA!“	8
REAKCE NA COMING-OUT.....	8
NAPADENÍ ZA BÍLÉHO DNE.....	8
PRÁVNÍ VÝVOJ	9
LEGISLATIVNÍ VÝVOJ	9
JUDIKATURA	10
SPOLEČENSKÉ OVZDUŠÍ	15
POLITICKÁ REPREZENTACE	15
ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA	16
KRAJNÍ PRAVICE.....	17
BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY	17
MÉDIA A SOCIÁLNÍ SÍŤ	18
VEŘEJNOST	19
POZNÁMKY K METODOLOGICKÝM CHARAKTERISTIKÁM TÉTO ZPRÁVY	20

Základní charakteristiky předsudečných incidentů

Pohnutka pachatelů

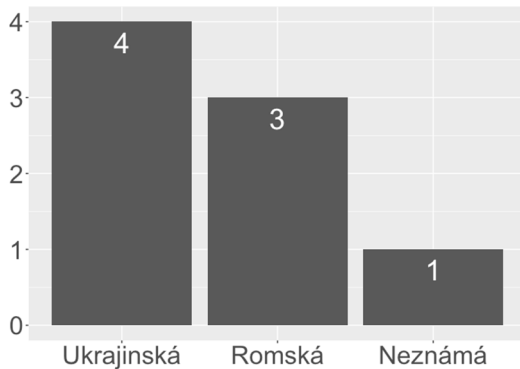
Nejvíce případů bylo motivováno národností či etnicitou (8 případů). Šest útoků bylo spácháno pro sexuální orientaci a genderovou identitu. Po 2 incidentech bylo zaznamenáno v kategoriích bezdomovectví, zdravotní stav a jiné, kdy se jednalo o tzv. *hate crime by affiliation* – v tomto případě s Ukrajinci – a status pracovnice v sex byznysu. Jeden útok byl proveden kvůli politickém přesvědčení.

Graf č. 1: Struktura pohnutek incidentů

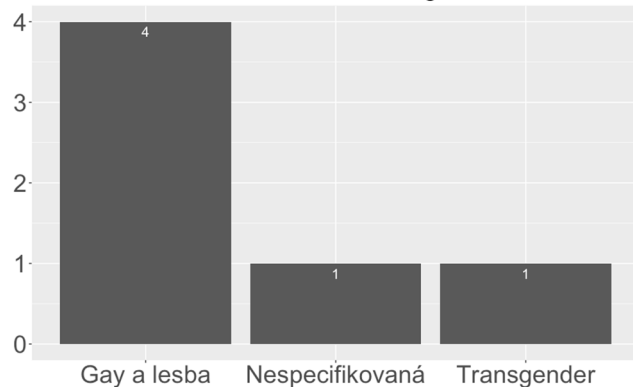

Co se týče národnosti a etnicity, ve 4 případech se jednalo o ukrajinskou národnost, ve 3 případech o romskou a v 1 případě zatím zůstala nespecifikovaná. Pohnutku sexuální orientace a genderové identity můžeme ve 4 případech specifikovat jako útoky proti gayům a lesbám, v 1 případě jako útok proti bisexuálům a 1 případ zatím zůstal co do konkrétní pohnutky neobjasněn.

Graf č. 1a: Národnost nebo etnicita

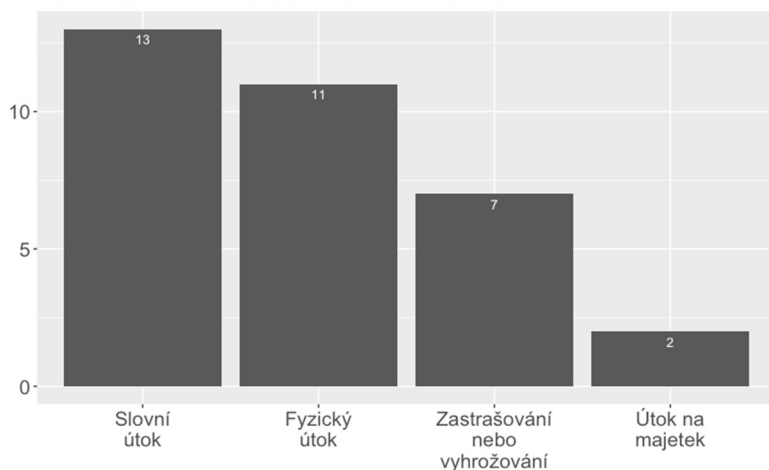
Graf č. 1b: Sexuální orientace nebo genderová identita

Forma útoku a způsobené škody

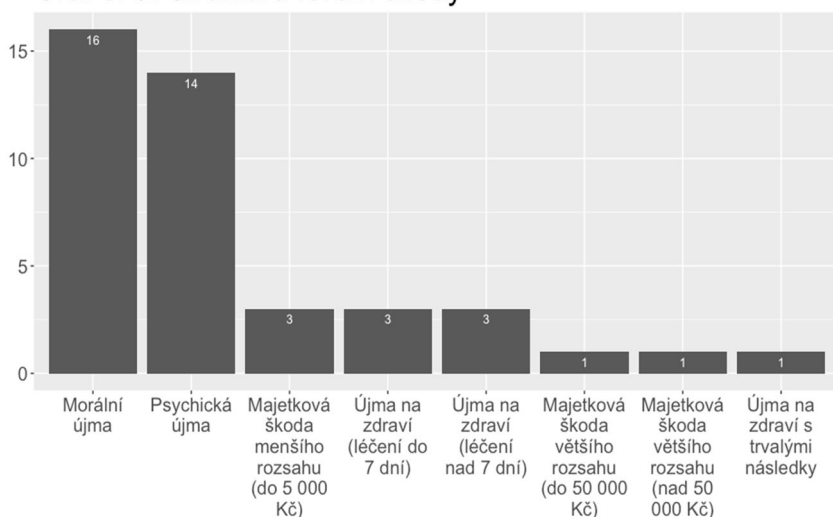
Nejčastější formou byl ve vymezeném období slovní útok (13 případů). Na druhém místě se umístil fyzický útok (11 případů). Dále jsme zaznamenali 7 případů zastrašování nebo vyhrožování a 2 útoky na majetek.

Graf č. 2: Struktura forem útoku

Formám útoku částečně odpovídají i způsobené škody. Nejčastěji se objevovala morální újma (16 případů) a psychická újma (14 případů). Majetková škoda různého rozsahu vznikla v 5 případech a újma na zdraví různé intenzity v 7 případech, přičemž jednou se jednalo o újmu s trvalými zdravotními následky.

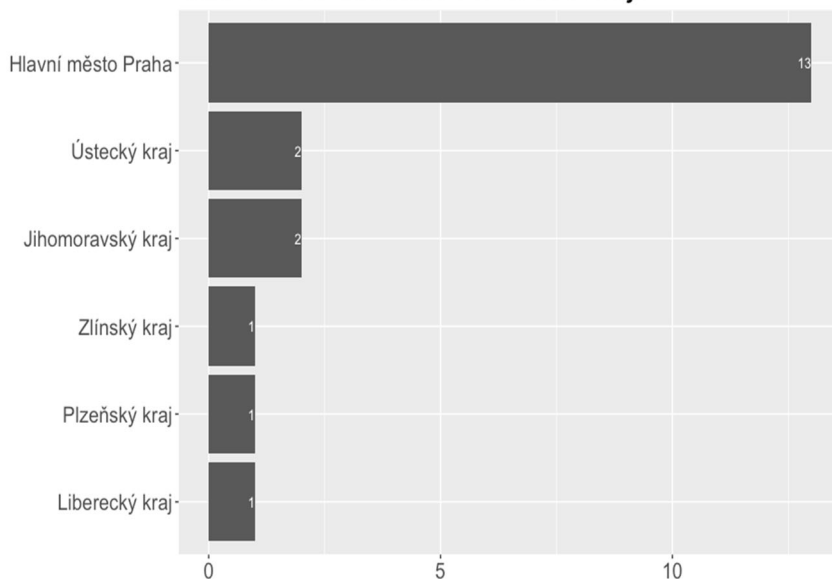
Graf č. 3: Struktura forem škody

Lokalita a kraj incidentů

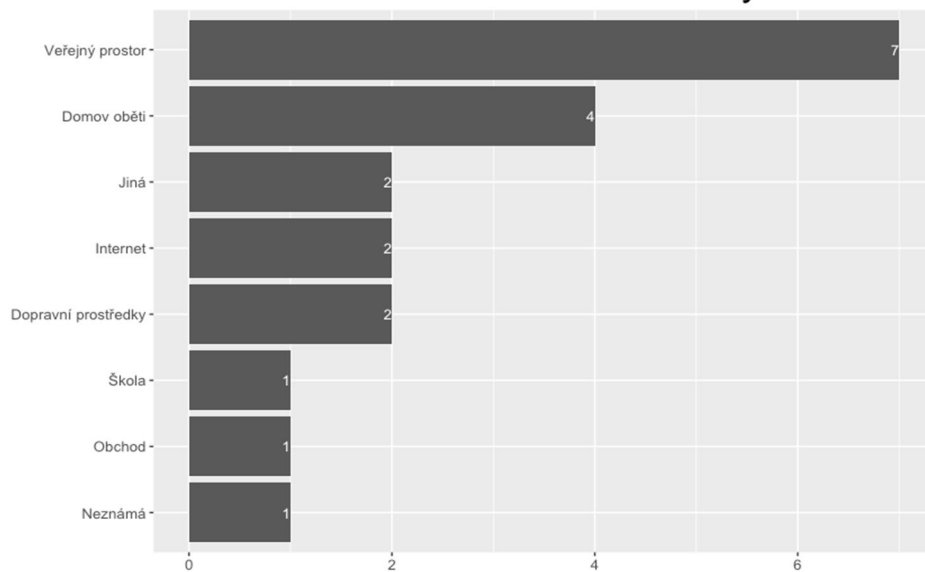
Prostorové rozmístění předsudečných incidentů je nerovnoměrné. Na úrovni krajů bylo nejvíce útoků spácháno v hlavním městě Praze (13 incidentů). Dva incidenty se objevily v Ústeckém a Jihomoravském kraji. Po 1 incidentu bylo zaznamenáno ve Zlínském, Plzeňském a Libereckém kraji.

Graf č. 4: Počet incidentů dle kraje

Při pohledu na bližší charakteristiky prostředí, kde se incidenty odehrály, je rovněž patrná rozmanitost. Nejvíce útoků se stalo ve veřejném prostoru (7 incidentů). Následuje domov oběti (4 incidenty). Dva incidenty se vyskytly na internetu, v dopravních prostředcích a v jiné lokalitě. Jeden se objevil ve škole, obchodě a zatím neznámé lokalitě.

Graf č. 5: Počet incidentů dle lokality

Významné zaznamenané případy

„Seš Ukrajinka!“

Běloruska, v Česku žijící přes 25 let, byla napadena revizorem v pražské tramvaji. Revizor žádal po paní předložení jízdenky, avšak odmítl prokázat svou identifikaci. Paní tedy nechtěla s revizorem mluvit a snažila se odejít do přední části vozu. Revizor chytil paní za bundu, tahal ji a u toho jí nadával: „Táhni zpátky na Ukrajinu!“ Dále na ni křičel, že je: „Ukrajinka.“ Přitom ji roztrhl tašku, za kterou tahal. Následně ji vytáhl z dopravního prostředku. Nato napadená zavolala policii, která oba na místě ztotožnila. Policisté se k paní chovali slušně, dokonce se jí za revizorovo chování omluvili.

Reakce na coming-out

Po coming-outu známého českého fotbalisty média publikovala několik článků. Jeden z nich měl titulek „Před coming outem prožil bouřlivý rozchod. Expartnerce plivnul na záda před vlastním synem“. Pachatel v reakci na to rozeslal několik emailů, a to do redakce Extra.cz a organizacím hájícím práva LGBT+ lidí. Emaily obsahovaly výhrůžky fotbalistovi a všem LGBT+ lidem: „Potkat ho, těžko by člověk odolával pokušení ho "pořádně sundat" A naučit ho slušnému chování. Např. ručně. Asi by to potřeboval.“, „Navrhuji Vám aby např. Vaše organizace vypracovala něco jako manuál slušného chování pro případy kdy si muž založí rodinu, zjistí že je gay a pak ho napadne matku svého dítěte terorizovat týrat ji a plivat na záda. V opačném případě doporučuji pořídit si nějaké chrániče, helmu a to raději i na zuby. V případě že se to bude opakovat a pokud ta nešťastnice která si sním pořídila to dítě bude mít nějaké potíže - dovoluji si Vás informovat o riziku roztrhání a podpálení duhových vlajek Vašeho hnutí na některém z Vašich průvodů hrdosti. (nějakým fanatikem).“ Organizace zvažovala podání trestního oznámení, nakonec se rozhodla nepodnikat žádné právní kroky.

Napadení za bílého dne

Žena byla za bílého dne slovně napadena na ulici v centru Prahy. Náhodná kolemjdoucí žena jí nejprve sprostě nadávala, a když ji napadená konfrontovala a dožadovala se vysvětlení, útočnice jí začala vyhrožovat fyzickým napadením. Spolu s tím prohlásila: „Buzny patří do plynu!“ Incident nebyl nahlášen na policii, a tudíž ve věci nebylo zahájeno žádné řízení.

Právní vývoj

Legislativní vývoj

V prvním kvartálu 2023 nedošlo k žádnému významnějšímu legislativnímu počínu, který by měl dopad na úpravu a postihování předsudečného násilí. V Poslanecké sněmovně sice leží několik navrhovaných novelizací trestněprávních předpisů, o nichž jsme již referovali v předchozích kvartálních zprávách, jejich projednávání však nijak nepokročilo.

Jediný nový návrh zákona, který byl v předmětném období rozeslán poslancům a který se týká trestního zákoníku a trestního řádu, je sněmovní tisk 387/0. Jedná se o vládní návrh zákona, který v reakci na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie upravuje podmínky, za nichž není možné uložit trest vyhoštění, a podmínky odložení výkonu trestu vyhoštění. Novelou by měla být také doplněna kvalifikovaná skutková podstata trestného činu organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice o situaci, kdy pachatel takovým činem vystaví nelidskému nebo ponižujícímu zacházení větší počet osob.

Na úrovni Evropské unie (EU) došlo ve sledovaném období k tomu, že Rada dne 23. 1. 2023 potvrdila dohodu, které dosáhlo na konci minulého roku předsednictví Rady s Evropským parlamentem. Dohoda se týká připravovaných předpisů, které by měly usnadnit přeshraniční přístup orgánů činných v trestním řízení k důkazům nacházejícím se v online prostoru. Může se jednat např. o údaje sloužící k identifikaci uživatele online služeb, obsahy na sociálních sítích, dokumenty nahrané v online úložištích nebo emaily.

Konkrétně jde, zaprvé, o návrh nařízení o evropských předávacích a uchovávacích příkazech pro elektronické důkazy v trestních věcech, jehož cílem je zavedení alternativního mechanismu ke stávajícím nástrojům vzájemné právní pomoci mezi členskými státy – evropského předávacího a uchovávacího příkazu. Příkaz bude moci vydat justiční orgán členského státu za účelem získání nebo uchování elektronických důkazů bez ohledu na to, kde se tyto údaje nacházejí. Nařízení také stanoví striktní lhůty, v nichž musí poskytovatelé služeb údaje poskytnout, a sankce za jejich neposkytnutí.

Součástí balíčku unijních předpisů je dále směrnice o ustanovení určených provozoven a jmenování právních zástupců pro účely shromažďování důkazů v trestním řízení. Tito zástupci

poskytovatelů služeb ze zemí mimo území Evropské unie nebo jejich určené provozovny budou mít povinnost přijímat předávací a uchovávací příkazy a reagovat na ně.¹

V této souvislosti dále Rada dne 14. 2. 2023 zmocnila členské státy, aby v zájmu Evropské unie ratifikovaly druhý dodatkový protokol k Úmluvě o počítačové kriminalitě (Budapeštská úmluva). Samotná Rada se nemůže stát smluvní stranou dodatkového protokolu, proto již dne 6. 6. 2019 zmocnila státy k jeho podpisu a nyní přímo k jeho ratifikaci. Cílem dodatkového protokolu je zjednodušení vzájemné mezinárodní spolupráce v boji proti počítačové kriminalitě a posílení přímé spolupráce s poskytovateli služeb a subjekty usazenými v jiných zemích.²

Výše zmíněné předpisy by se v praxi mohly dotknout mj. vyšetřování předsudečných útoků prováděných v online prostoru, neboť právě u tohoto typu trestné činnosti může vyvstat potřeba mezistátní spolupráce na zajištění elektronických důkazů od poskytovatelů online služeb sídlících mimo území Evropské unie.

Judikatura

Rozsudek ESLP Fedotova a další proti Rusku

Významný rozsudek týkající se práv LGBT+ osob vydal v lednu Evropský soud pro lidská práva (ESLP). Rozsudek má o to větší váhu, že ve věci rozhodoval Velký senát. Ačkoli ESLP rozhodl již v roce 2021, na žádost Ruska byla věc předána Velkému senátu a bylo rozhodnuto znovu.

Tři páry stejného pohlaví v Rusku oznámily na úradech své manželství. Jejich podání však byla zamítnuta, jelikož příslušná vnitrostátní legislativa definovala manželství jako „dobrovolný manželský svazek muže a ženy“, čímž byly vyloučeny páry stejného pohlaví. Současně neexistoval podobný institut pro páry stejného pohlaví (jako např. registrované partnerství). Stěžovatelé se proti tomuto postupu bránili u vnitrostátních soudů, avšak neúspěšně. Obrátili se proto na ESLP, který rozhodl, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy a smluvní stát porušil svou pozitivní povinnost dle tohoto článku.

---

¹ <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/01/25/electronic-evidence-council-confirms-agreement-with-the-european-parliament-on-new-rules-to-improve-cross-border-access-to-e-evidence/>

² <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/02/14/access-to-e-evidence-council-authorises-member-states-to-ratify-international-agreement/>

Stěžejní pro rozhodnutí ve věci bylo to, že ruský právní řád nezahrnoval žádnou možnost právního uznání svazku osob stejného pohlaví. ESLP se musel navíc zabývat důležitou otázkou, zda z čl. 8 Úmluvy členský státům vůbec plyne pozitivní povinnost umožnit párům stejného pohlaví uznání jejich svazku.

ESLP rozhodl, že smluvní státy skutečně mají pozitivní závazek. Toto rozhodnutí bylo vedeno snahou zajistit účinnou ochranu soukromého a rodinného života LGBT+ lidí. Výklad čl. 8 je tedy takový, že členské státy musí zajistit právní uznání a ochranu párům stejného pohlaví tím, že jejich právní řád musí zavést specifický právní rámec. Státy nejsou povinny umožnit těmto párům uzavření manželství.

Členské státy tedy mají prostor pro uvážení ohledně právní formy takových partnerských svazků, nikoli o tom, zda budou vůbec chráněny. Rusko tak v tomto případě překročilo svůj prostor pro uvážení a nesplnilo svou povinnost zajistit stěžovatelům právo na respektování jejich soukromého a rodinného života. Členský stát odůvodňoval své rozhodnutí a vnitrostátní právní úpravu především ochranou „tradičních hodnot“ a „tradiční rodiny“ a také veřejným míněním svých obyvatel. Žádný předložených důvodů veřejného zájmu však dle ESLP nepřevážil nad zájmem jednotlivců na tom, aby jejich vztahy byly náležitě uznány a chráněny zákonem.

Rozsudek de facto zavedl v Evropě univerzální právo na uznání pro páry stejného pohlaví, které je nezávislé na veřejném schválení.

Nález Ústavního soudu III. ÚS 3272/22

Nález řeší povinnost soudů rozhodnout o odvolání poškozeného směřujícího proti výroku o náhradě škody. Rozsudkem okresního soudu byl pachatel uznán vinným z trestného činu krádeže, odsouzený podle soudu odcizil přesně nezjištěnou hotovost ve výši nejméně 62 000 Kč. Odsouzený měl podle rozsudku poškozenému tuto částku uhradit s tím, že se zbytkem svého nároku byl poškozený odkázán do občanskoprávního řízení.

Jelikož se odsouzený i státní zástupce vzdali práva na odvolání, vyhotovil okresní soud pouze zjednodušený rozsudek neobsahující odůvodnění výroku o vině a trestu. V odůvodnění výroku o náhradě škody bylo uvedeno pouze: „S požadavkem na náhradu škody se k trestnímu řízení řádně

a včas připojil i poškozený, náhrada škody mu byla přiznána ve výši odvozené od výroku o vině, se zbytkem svého nároku na náhradu škody byl odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.“

Poškozený podal proti rozsudku odvolání. Od počátku tvrdil, že mu bylo odcizeno celkem 651 000 Kč. Navíc jelikož rozsudek neobsahoval odůvodnění rozhodnutí o náhradě škody, nebyl rozsudek dle poškozeného přezkoumatelný. Krajský soud jeho odvolání zamítl s odůvodněním, že odvolání svým obsahem směřuje proti výroku o vině, a poškozený tak překročil rámeček svého odvolacího práva. Podle krajského soudu poškozený tím, že požadoval přiznání vyšší částky, fakticky napadal výrok o vině, jelikož by se tímto změnila kvalifikace trestného činu.

Poškozený se tedy obrátil na Ústavní soud, který ve výsledku rozhodl v jeho prospěch a rozhodnutí krajského soudu zrušil. Ústavní soud rozhodl, že pokud odvolací soud nerozhodne o odvolání podaném poškozeným, které zjevně směřuje svým obsahem proti výroku o náhradě škody, jedná se o porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

V pochybnostech, zda je odvolání přípustné a zda skutečně směřuje proti výroku o náhradě škody, jsou obecné soudy povinny postupovat ve prospěch uplatnění subjektivních práv jednotlivců – tedy v tomto případě ve prospěch poškozeného. Tudíž i kdyby odvolání napadalo výrok o vině a trestu, ale zároveň se dalo určit, že poškozený napadá i výrok o náhradě škody, má odvolací soud povinnost o odvolání rozhodnout. Ústavní soud stanovil, že rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu se skutečným obsahem odvolání. Z odvolání bylo totiž naprosto jasné, že směřuje proti výroku o náhradě škody.

Ústavní soud se jen okrajově vyjádřil k chybějícímu odůvodnění výroku o náhradě škody. Uvedl, že odůvodnění rozhodnutí musí účastníkům řízení umožnit, aby se seznámili s úvahami soudu a tím byla zajištěna přezkoumatelnost soudního rozhodnutí z hlediska zákonnosti i věcné správnosti. Trestní řád soudu za splnění vymezených podmínek toliko umožňuje vyhotovit zjednodušený rozsudek bez odůvodnění. Je na volbě soudu, zda tak učiní a zda je to v dané věci vhodné. Ústavní soud tedy naznačil, že výrok o náhradě škody mohl být, a nejspíš měl být, řádně odůvodněn, i když měl soud možnost vyhotovit zjednodušený rozsudek.

Nález Ústavního soudu II. ÚS 357/22

Ústavní soud vydal v březnu ještě jeden nález týkající se práv poškozených v trestním řízení. Předmětem přezkumu Ústavního soudu byla otázka hrazení nákladů poškozených v rámci jejich účasti v trestním řízení. Zvláštností tohoto případu je, že o něm Ústavní soud již jednou rozhodl. Tehdy shledal pochybení krajského soudu a jeho rozhodnutí zrušil. Krajský soud ve věci nakonec znovu rozhodoval. Toto novější rozhodnutí bylo předmětem přezkumu.

V roce 2017 došlo k usmrcení z nedbalosti a těžkému ublížení na zdraví z nedbalosti. Poškození, kteří byli pozůstalí zemřelého, uplatnili v trestním řízení své nároky na náhradu způsobené újmy. Náhrada újmy byla přiznána jen jedné poškozené (Stěžovatelka), a to jen částečně, ve zbytku byli poškození odkázáni na civilní soudnictví. Fakticky totiž měla plnit pojišťovna. Poškození byli v občanskoprávním řízení úspěšní a pojišťovna vyplatila pojistné plnění.

Nehledě na civilní řízení poškození vystupovali jako účastníci trestního řízení, a proto následně uplatnili u trestního soudu svůj nárok na náhradu nákladů řízení. Okresní soud uložil odsouzenému povinnost nahradit poškozeným náklady vzniklé přibráním zmocněnce dle § 154 odst. 2 a § 155 odst. 4 trestního řádu. Krajský soud ale na základě stížnosti pachatele přiznanou částku podstatně snížil. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že úkony zmocněnce nevedly k rozhodnutí o náhradě nemajetkové újmy, a vyúčtované úkony nebyly tedy potřebné k účelnému uplatnění nároků. Ústavní soud tehdy rozhodl, že toto rozhodnutí je v rozporu s § 154 trestního řádu a vykazovalo znaky libovůle soudu.

Okresní soud tak ve věci rozhodl znovu a náhradu nákladů přiznal všem poškozeným. Rozhodnutí však bylo opět napadeno u krajského soudu a ten opět rozhodl v neprospěch poškozených, když zamítl návrh na úhradu nákladů většiny poškozených úplně. Jedinou výjimkou byla Stěžovatelka, které soud náhradu přiznal, ale v menší výši než soud prvního stupně. Krajský soud argumentoval opět účelností nákladů, jelikož náhrada vzniklé újmy byla přiznána jen jedné poškozené (Stěžovatelka), ostatní byli odkázáni na občanskoprávní řízení. Dalším důkazem neúčelnosti bylo dle krajského soudu to, že se některé úkony kryly s úkony už hrazenými pojišťovnou. Podle krajského soudu došlo k extrémnímu nepoměru mezi náklady a přiznanou náhradou škody.

Ústavní soud rozhodnutí odvolacího soudu opět zrušil. Argumenty soudu totiž neměly oporu v právní úpravě, a navíc krajský soud nerespektoval odůvodnění dříve vyneseného nálezu v téže věci.

Co se týče účelnosti nákladů, je nutné rozlišovat mezi nároky podle § 154 odst. 1 a odst. 2 trestního řádu. Tato ustanovení totiž zakládají dva odlišné nároky – náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody a náhradu nákladů souvisejících s účastí poškozeného v trestním řízení jako takovém.

Ze všech poškozených byla náhrada nákladů přiznána jen jedné poškozené. U této poškozené by bylo možné zvažovat kritérium účelnosti potřebných nákladů dle § 154 odst. 1 trestního řádu. Ústavní soud ale už v prvním nálezu uvedl, že Stěžovatelce byl nárok na náhradu újmy zčásti přiznán, a proto nepříslušelo krajskému soudu, aby posuzoval, zda složitost řízení nebo uplatnění nároku poškozeného vyžadovaly přibrání zmocněnce.

Neobstojí ani nový argument krajského soudu, že náklady se kryjí s náklady již uhrazenými pojišťovnou v jiném řízení. Ústavní soud se proti tomuto jasně vyhradil, jelikož adhezní řízení a řízení pro uplatňování nároků po pojišťovně jsou dvě samostatná řízení. Pokud by se měly náhrady nákladů mezi těmito řízeními započítávat, stavělo by to poškozené před dilema, v jakém řízení své nároky vůbec uplatnit.

V případě nároku zbylých poškozených podle § 154 odst. 2, není kritérium účelnosti vůbec použitelné. Přesto na základě tohoto kritéria krajský soud odmítl náklady uznat. Zmocněnec poškozených podle Ústavního soudu hraje v trestním řízení širší roli než jen k vymožení náhrady újmy. Účast poškozených v trestním řízení má již sama o sobě satisfakční funkci, i kdyby neuplatnili žádný nárok v adhezním řízení. Upření náhrady těchto nákladů z důvodu jejich neúčelnosti je v rozporu s § 154 odst. 2 trestního řádu i s právem na právní pomoc zaručeným čl. 37 odst. 2 Listiny. Moderovat výši náhrady nákladů na základě výše přiznané náhrady újmy nelze.

Společenské ovzduší

Politická reprezentace

Premiér Petr Fiala označil přístup Ministerstva zdravotnictví k odškodňování protiprávně sterilizovaných žen jako nevstřícný a hodně byrokratický, protože v mnoha případech bylo odškodnění zamítnuto.³ Zamítnuta byla například i žádost, u které bylo doloženo, že důvodem sterilizace byl romský původ. Ministr zdravotnictví po kritice rozhodnutí v tomto případě přehodnotil a ženě bude přiznáno odškodnění ve výši 300 000 Kč.⁴

Prezident Petr Pavel zavítal krátce po svém zvolení na základní školu Mojžíř v ústecké sociálně vyloučené lokalitě.⁵ Vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny Lucie Fuková zase navštívila spolu s místopředsedkyní Poslanecké sněmovny Olgou Richterovou sociálně vyloučenou lokalitu Borek v České Třebové.⁶

Senátorka Jana Zwyrtková Hamplová na konci března přímo v Senátu prohlásila, že by se měly zřídit třídy pro romské děti.⁷ Její slova o rasové segregaci školáků kritizovali vládní zmocněnkyně pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková i předseda Senátu Miloš Vystrčil.⁸ Vůči výrokům o segregaci se vymezili také romští studenti českých vysokých škol.⁹

Vládní zmocněnkyně pro lidská práva Laurenčíková v únoru pochválila Česko za to, že zvládla příliv uprchlíků a dokázala poskytnout bezpečí více než 400 000 lidí.¹⁰ Naopak komisařka Rady

---

³ <https://romea.cz/cz/domaci/premier-petr-fiala-odsoudil-postup-ministerstva-zdravotnictvi-behem-odskodnovani-protipravne-sterilizovanych-zen-urednici-postupuji-nevstricne-a-byrokraticky>

⁴ <https://romea.cz/cz/domaci/ministerstvo-zdravotnictvi-muselo-prehodnotit-rozhodnuti-zadatelka-ziskala-odskodneni-ve-vysi-300-tisic-korun-za-nezakonne-sterilizaci>

⁵ <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/petr-pavel-ustecky-kraj-skola-mojzir/r~e649c964b43011ed8d680cc47ab5f122/>

⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/video-vladni-zmocnenkyne-pro-romskou-mensinu-lucie-fukova-navstivila-socialne-vyloucenou-lokalitu-borek-v-ceske-trebove-doprovazela-ji-mistopredsedkyne-poslanecke-snemovny-olga-richterova>

⁷ <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3576533-nejem-rasistka-byla-neobratna-zkratka-uedla-senatorka-k-vyroku-o-segregaci-romskych>

⁸ <https://romea.cz/cz/domaci/predседа-senatu-milos-vystrcil-a-dalsi-politici-odsoudili-navrh-hamplove-na-specialni-tridy-pro-romy-senatori-nemohou-byt-trestne-stihani-za-vyroky-v-senatu>

⁹ <https://romea.cz/cz/domaci/dnes-specialni-tridy-zitra-zakaz-vstupu-do-velkych-mest-a-co-dal-pracovni-tabory-romsti-studenti-se-ohradili-proti-vyroku-jany-zwyrtke-hamplove>

¹⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/errc-a-forum-pro-lidska-prava-obvinuji-ceskou-republiku-z-poruseni-zavazku-kvalitniho-predskolniho-vzdelavani-pro-romske-detihttps://romea.cz/cz/domaci/zmocnenkyne-pro-lidska-prava-cr-minuly-rok-priliv-uprchliku-zvladla>

Evropy Dunja Mijatovičová zkritizovala Česko za diskriminaci Romů, která se projevila například rozdílným přístupem k přijetí ukrajinských Romů ve srovnání s ostatními uprchlíky z Ukrajiny.¹¹

Česko se podle Evropské komise proti rasismu a netoleranci nevypořádalo s výzvou k odstranění segregace romských dětí ve školách, ani nezačali účinně bojovat s nesnášenlivostí vůči LGBTI+ osobám.¹²

Územní samospráva

V Česku se usadilo jen asi 300 romských uprchlíků z Ukrajiny. Podle lidí, kteří jim pomáhali, jde o zlomek počtu lidí, kteří tady hledali útočiště. Nepřátelské podmínky a diskriminace donutily většinu z nich odejít zpět, nebo se usadit v západní Evropě.¹³ Na nerovné zacházení s romskými uprchlíky upozornili i dobrovolníci z Iniciativy Hlavák, když na tiskovou konferenci, kterou rok po začátku ruské invaze na Ukrajinu uspořádali zástupci hlavního města i Středočeského kraje, přinesli fotografie romských uprchlíků.¹⁴

V ústeckých Předlicích uhořeli čtyři lidé. K požáru došlo v chatce na kraji tamní sociálně vyloučené lokality a mezi oběťmi byly dvě děti.¹⁵

Město Most vykupuje byty v sociálně vyloučených lokalitách. Cím je omezit spekulace s nemovitostmi a ovlivnit v těchto místech složení obyvatelstva.¹⁶

Úřadům práce chybí 232 pracovníků pro vyřizování dávek sociální pomoci, což má za následek zpoždování výplat příspěvků.¹⁷

---

¹¹ <https://romea.cz/cz/domaci/komisarka-rady-evropy-romove-jsou-v-cesku-stale-diskriminovani-kritizuje-system-odskodnovani-sterilizovanych-zen-nebo-pristup-k-romskym-uprchlikum-z-ukrajiny>

¹² <https://romea.cz/cz/domaci/evropska-komise-romske-deti-stale-trpi-segregaci-ve-skolach-ceska-republika-neresi-problem-dostatecne>

¹³ <https://romea.cz/cz/domaci/ukrajinsti-romove-hledali-lepsi-zivot-v-cesku-ale-diskriminace-a-nepratejske-podminky-je-odradili-zustaly-zde-jen-stovky-z-nich>

¹⁴ <https://romea.cz/cz/domaci/bizarni-situace-prazsti-politici-podekovali-dobrovolnikum-za-pomoc-s-uprchlickou-krizi-dobrovolnici-jim-pripomneli-diskriminaci-romskych-uprchliku>

¹⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/tragicky-pozar-v-predlicich-ctyri-mrtvi-z-toho-dve-deti-zrejme-romska-rodina>

¹⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/vykup-bytu-v-socialne-vyloucenych-lokalitach-za-lonsky-rok-most-vykoupil-37-bytovych-jednotek-letos-da-do-nakupu-20-milionu>

¹⁷ <https://romea.cz/cz/domaci/uradum-prace-chybi-podle-jejich-sefa-232-pracovniku-pro-vyrizovani-davek>

Krajní pravice

Podle odborníka na extremismus Miroslava Mareše rozdmýchávala prezidentská kampaň extremistické nálady a část občanů vedla k nenávistným projevům. Jednalo se o kampaně Jaroslava Bašty a Andreje Babiše.¹⁸

Pěti a půl lety ve vězení potrestal plzeňský krajský soud Tomáše Čermáka za podporu a propagaci terorismu. Na svém facebookovém profilu se vymezoval vůči novele pandemického zákona a podněcoval k násilí vůči zákonodárcům.¹⁹

Podle Ministerstva vnitra se extremisté ve druhém pololetí roku 2022 radikalizovali především v online prostoru. Skupina lidí, která je nespokojená s uspořádáním a směřováním Česka může potenciálně ohrozit demokratické základy republiky, protože se přiklání ke konspiračním teoriím a xenofobním a nacionalistickým názorům.²⁰

Na březnové protivládní demonstraci se objevily symboly ruských a ukrajinských extremistů. Po skončení shromáždění část lidí vzala útokem budovu Národního muzea, z níž chtěli demonstranti sundat ukrajinskou vlajku, která tam visí na podporu napadeného národa.²¹ Policie v souvislosti s akcí zahájila 7 trestních řízení.²²

Bezpečnostní složky

S Novým rokem začal fungovat policejní útvar pro boj s kybernetickou kriminalitou, extremismem a terorismem.²³

GIBS začal prošetřovat případ zákroku v Uherském Brodě. Vloni v květnu tam zalehl policista sedmnáctiletého mladíka pod vlivem drog, který po zásahu zemřel. GIBS obviňuje zasahujícího policistu z usmrcení z nedbalosti.²⁴

---

¹⁸ <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-volby-extremisty-roztristily-tvrdi-expert-40421680>

¹⁹ https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/terorismus-cermak-trest_2303271141_zuj

²⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/vnitro-ve-druhem-pololeti-roku-2022-nebyl-zaznamenan-organizovany-anticiganismus-narusta-radikalizace-extremistu-v-on-line-prostoru>

²¹ <https://romea.cz/cz/domaci/extremisticke-symboly-na-protivladni-demonstraci-prorusky-ucastnik-je-podezrely-ze-schvalovani-genocidia-byl-na-ukrajinske-vlajce-odkaz-na-neonacistickou-bojuvku-c14>

²² <https://romea.cz/cz/domaci/utok-na-narodni-muzeum-muz-s-logem-wagnerovy-skupiny-pujde-k-soudu-za-popirani-genocidy-policie-resi-i-ukrajinskou-vlajku-s-napisem>

²³ <https://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-terorismu-extremismu-a-kyberneticke-kriminalite.aspx>

²⁴ <https://romea.cz/cz/domaci/smrt-po-zakroku-policistu-ktery-se-napadne-podoba-pripadu-stanislava-tomase-tentokrat-vsak-gibs-zasahujiciho-policistu-obvinila>

Kroměřížští kriminalisté odhalili čtyřiatřicetiletého muže z Holešavska, který sdílel na sociálních sítích od července 2020 do poloviny roku 2021 přes 200 nenávistných příspěvků. Podněcoval v nich k nenávisti, projevoval sympatie k extremistickým hnutím a popíral holokaust.²⁵

Média a sociální sítě

Na internetu se šířil rasistický vtíp namířený proti Romům odvyprávěný hercem Štěpánem Kozubem během stand-up výstupu. Jak upozornil publicista Kamil Fila, šlo o pozměněnou anekdotu ze 60. let, která v původní verzi zesměšňovala antisemity.²⁶ Proti vtípu se ohradil i ředitel Židovského muzea v Praze Leo Pavlát nebo novinář Patrik Banga.²⁷ Muzeum romské kultury herce pozvalo na návštěvu.²⁸

Cenu bezmocných FITES v rámci cen Trilobit získal Tomáš Kratochvíl za časosběrný dokumentární film Pongo Calling o osudu romské rodiny Štefana Ponga, která emigrovala do Velké Británie.²⁹ Do kin vstoupil i film More Miko o romském aktivistovi a řidiči kamionu Jaroslavu Mikovi.³⁰

Režisér Tomáš Magnusek spolu s hercem Zdeňkem Godlou obvinili distribuční společnost Cinestar z rasismu, protože nechce uvádět film Bastardi 4: Reparát.³¹ Otevřeně rasistická je ale podle filmových recenzentů spíše filmová série, na kterou zmíněný snímek navazuje.³²

Na začátku února byl napaden facebookový účet organizace Romea a její členové k němu dočasně ztratili přístup.³³

---

²⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/internet-neni-anonymni-police-odhalila-muze-ktery-na-na-socialnich-sitich-sdilel-xenofobni-a-rasisticke-prispevky>

²⁶ <https://medium.seznam.cz/clanek/kamil-fila-uz-nemame-disidenty-humoru-ale-jen-kozubodenty-1653>

²⁷ <https://romea.cz/cz/domaci/zidovske-muzeum-v-praze-vtip-stepana-kozuba-je-nestoudne-znevazeni-umucenych-behem-holokaustu>

²⁸ <https://romea.cz/cz/domaci/muzeum-romske-kultury-kvuli-vtipu-urazejici-obeti-holokaustu-pozvalo-stepana-kozuba-k-prohlidce-expozice-nebo-pamatniku-holokaustu-romu-a-sintu-v-hodonine-u-kunstatu>

²⁹ <https://romea.cz/cz/kultura/filmove-ceny-trilobit-2023-cenu-moc-bezmocnych-ziskal-tomas-kratochvil-za-film-pongo-calling>

³⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/boj-proti-rasismu-a-politikum-romsky-aktivista-a-ridic-kamionu-v-novem-dokumentu-more-miko>

³¹ <https://romea.cz/cz/domaci/herc-zdenek-godla-a-reziser-tomas-magnusek-obvinuji-cinestar-z-rasismu-protoze-nechce-uvadet-film-bastardi-4-sef-cinestaru-to-razne-odmita>

³² <https://www.respekt.cz/delnici-kultury/treti-bastardi-uz-se-neboji-byt-otevrene-rasisticti>

³³ <https://romea.cz/cz/domaci/romea-facebookova-stranka-organizace-byla-napadena-nemame-k-ni-pristup>

Mezi lidmi se šířily hoaxy o tom, že lidé z Ukrajiny páchají v českých městech násilí. Policie tyto zprávy vyvracela.³⁴ Dezinformace se týkaly i výpadků léčiv na trhu, které podle hojně sdílených falešných zpráv souvisely se zasíláním léků na Ukrajinu. Ministerstvo zdravotnictví ale potvrdilo, že zasláné léky pocházely z nadzásob a nebyly určeny pro český trh.³⁵

Veřejnost

Asi 150 Romů demonstrovalo v ostravské Stodolní ulici proti útokům namířeným vůči Romům, ke kterým dochází právě v této lokalitě. Během ledna se podle účastníků staly hned dva takové případy.³⁶

Podle studie Národního ústavu duševního zdraví a spolku Queer Geography zažily téměř dvě pětiny LGBTI+ osob v posledním roce kvůli své orientaci či identitě obtěžování a urážky. S napadením nebo výhrůzkami se setkala skoro pětina z nich.³⁷

Hostující kapitán Vítkovic Dominik Lakatoš zažil rasistické urážky od brněnských fanoušků, za což dostal vítkovický klub pokutu 30 000 Kč.³⁸ Nebylo to poprvé. Už v roce 2019, kdy hrál Lakatoš za Bílé tygry Liberec, skandovali brněnští fanoušci „Lakatoš je cikán zkurvenej“.³⁹

---

³⁴ <https://manipulatori.cz/prepadeni-dvema-ukrajinci-v-tabore-police-o-tom-nic-nevi/>,
<https://manipulatori.cz/ukrajinec-mel-v-chebu-zabijet-kvuli-cigarete-je-to-lez/>

³⁵ <https://manipulatori.cz/znovu-se-siri-nesmysl-o-nedostatku-leku-kvuli-ukrajine/>

³⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/asi-150-romu-demonstrovalo-v-ostrave-vadi-jim-utoky-proti-romum-ve-stodolni-ulici>

³⁷ <https://romea.cz/cz/domaci/vyzkum-dve-petiny-lidi-lgbt-zazily-v-poslednim-roce-urazky-a-obtezovani>

³⁸ <https://romea.cz/cz/domaci/extraligova-disciplinari-komise-udelila-komete-brno-pokutu-30-tisic-korun-za-rasisticke-pokrikovani-na-dominika-lakatose>

³⁹ <https://romea.cz/cz/domaci/lakatos-je-cikan-zk-kapitan-vitkovic-dominik-lakatos-celil-rasistickym-urazkam-ze-strany-brnenskych-fanousku-trener-rasismus-ostre-odsoudil>

Poznámky k metodologickým charakteristikám této zprávy

Případy popsané v kvartální zprávě jsou ty, které byly zaregistrovány zaměstnanci a zaměstnankyněmi organizace In IUSTITIA během terénní práce a vlastního monitoringu médií a internetu. Dále některé případy nahlásili sami poškození či svědci.

Předsudečná pohnutka je v této zprávě identifikována jako předběžná – expertní. In IUSTITIA se snaží incidenty, které byly zaznamenány jejími silami, ověřovat, a to zejména ve spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. V kvartálních zprávách se nevyskytují incidenty, které In IUSTITIA přejímá z policejních statistik po uplynutí kalendářního roku do příslušných výročních zpráv o stavu předsudečného násilí v ČR. Z toho důvodu se údaje obsažené v kvartálních zprávách a výroční zprávě za daný rok budou nezbytně lišit.

S ohledem na interpretaci prezentovaných dat je třeba dále doplnit, že u kategorií typu škody, formy útoku a pohnutky platí, že incident mohl být charakterizován více než jedním znakem. Například jeden incident mohl být zaregistrován jako protiromský a protimuslimský zároveň. U některých případů naopak mohly být znaky neznámé nebo zatím neobjasněné. Proto je nutno k jejich interpretaci přistupovat opatrně.

Podrobněji je metodika monitorování předsudečného násilí zpracována ve výročních zprávách.

Neprošlo jazykovou korekturou.